

Imanol Urbietta, musikagile, pedagogo eta idazlea

Iñaki ZUBELDIA

Biografia

Imanol Urbietta, musikagile, pedagogo eta idazlea Zarautzen jaio zen 1934an. Jaiotzetik izan du musikarekin harremana, izan ere, Zarauzko musika-plazan jaio zen eta sehaskatik bertatik entzuten zituen kioskoan jotzen ziren musikak. Lehen ikasketak Zarautzen bertan egin zituen, Antoniano ikastetxean. Txiki-txikitatik klarinetea jotzen zuen herriko bandan eta bederatzi urterako pianoa ikasten hasi zen. Hamar urterekin txistua jotzen ikasi zuen.

Hamahiru urterekin Arantzazuko seminariara joan zen ikasle. Eta han aita Zubieta izan zuen pianoko maisu. Geroago, organoa jotzen ikasi zuen. Baina sortzailea zen, nonbait, Imanol eta 15-16 urterekin lehen kantak asmatzen hasi zen.

1956an Jakin euskal aldizkariaren jaiotzan zerikusia izan zuen Iñaki Bastarrika, Fernando Mendizabal, Iñaki Bereziartua eta beste hainbat fraide ikaslerekin. Eta 1957an Arantzazu utzi eta Zarautza itzuli zen.

Zarautzen Irrintzi taldearen barruan jardun zuen kulturgintzan, antzerki, dantza eta musika saioetan parte hartuz. Gero, Euskaltzaleak taldea sortu zuten. Musikari dagokionez, Oleskariak otxotea eta Naya orkestra sortu eta bertako partaide izan zen. Harreman eta kolaborazioak izan zituen Ez Dok Amairuko zenbait kiderekin.

1967an, haurrentzat euskaraz egin den lehen diskoa grabatu zuen: "Haur kantariak". 1969an, Filosofia ikastera joan zen Erromara

eta, geroago, Valentziako Unibertsitatean atera zuen Lizentzia. Musika ikasketak Donostia, Gasteiz, Burdeos, Budapest eta Estrasburgon burutu zituen. Zarauzko Euskal Jaien bultzatzaileetako bat ere izan zen.

Zarauzko ikastolako irakasle izan zen lehenbizi eta gero La Salle eta Antoniano ikastetxeetan jardun zuen irakasle.

1974an kantu bilduma zoragarria plazaratu zuen Imanol Urbietak: *Haur kantarien birlorak*, lau kasete abestiekin eta liburuxka gorri bat abesti horien letrekin. Horretarako beste hiru idazleren letrak eta bereak musikatu zituen Imanolek: Joxe Antonio Ormazabal, Juan Martin Elexpuru eta Angel Lertxundi. Tradiziotik jasotako letra eta kanta batzuk ere baziren tartean. Izugarriko eragina izan zuten abesti haiek ikastolen garai gazte haietan eta euskal gizarte osoan. Bilduma horretakoak dira abesti ospetsu hauek: *Astoa ikusi nuen betaurrekoekin; Plisti, plasta, plisti, plaust; Tximeleta mendian; Mac Mikel...*

Zarauzko Musika Eskola ospetsu eta jendetsua ere berak sortu zuen 1975ean. Ume piloan pasatu zen musika eskola hartatik. Eta esan behar da *Xirula Mirula* liburua eta bere 4 kaseteak Zarauzko musika eskolan sortu zirela, bertako esperientziak bilduz. Liburu horretako marrazkiak Xabier Egaña margolariak egin zituen.

1980an, Donostiako Elizbarrutiko Irakasle Eskolako irakasle izan zen eta Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailarekin kolaboratu zuen musika curriculum lantzen. Eta, aldi berean, Martutene eta Ergobiako hurrekin ikerketa eta esperimentazio lanak egiten aritu zen. *Xixupika* metodoa Martutene eta Ergobiako hurrekin sortutakoa da. Gero, Hernanin ere beste Musika Eskola bat jarri zuen martxan.

1984an, Donostian *Xirula Mirula* musika eskola sortu zuen. Bertan musika esperimentazio zentroa eta grabaketa estudioa jarri zituen martxan. Eta musika irakasteko material berriak sortzen hasi zen: *Xixupika, Xirula Mirula, Hautxoa, Urtxintxa* eta beste hainbat eta hainbat. Bibliografian ikusiko duzue beheraxeago zenbat material sortu duen gizon honek. Hainbat hitzaldi eta ikastaro zuzendu zituen Euskal Herrian eta kanpoan.

Loiolako Herri Irratian ere *Xirula Mirula Kantari* izeneko irratsaioa eman zuten Imanolek eta bere taldeak larunbatetan eta igandetan, astean bi ordu. Duela 30 urte, Euskadi irratia hastapenetan, bi

ikasturtez, larunbatero ordubeteko saioa egiten zuten haurrekin eta haurrentzat, zuzen-zuzenean eta ipuin bat izaten zen irratsaioaren ardatz.

Inor gutxi jakingo du *Zain dago ama, zain aita...* milaka aldiz presoen alde abestutako abestia ere Imanol Urbietarena dela. Txapartegik-eta ideia batzuk eman eta Imanolek sortu zuen musika eta moldatu letra.

Baina euskal tradiziara ere jo izan du Imanol Urbietak haur kantak sortzerakoan edota musikatzerakoan. Horretarako, Azkue, Onaindia *Mila olerki eder*, Salaberri, Salvatore Mitxelena, Arrese-Beitia, Nemesio Etxaniz eta beste hainbat idazleren olerkietara jo du Imanolek. Horregatik dute halako herri-sena eta kutsu poetikoa berak sortutako abestiek.

Zaireraino ere iritsi da Imanol Urbietaren musika. 1989an, Zaireko Kansenia herrira joan ziren Xirula Mirula eskolatik grabatzeko tramankuluak hartuta eta han bertan grabatu zuten *Kansenia koralez koral* diskoa. Disko horrekin ateratako dirua hara bidali zuten, han Xirula Mirula izeneko eskola berri bat eraikitzeko. Eta Kansenian ere bada jadanik Xirula Mirula izeneko eskola bat.

Urte luzetan jardun du Imanol Urbietak musika metodoak, abestiak, olerkiak sortzen. Eta duela gutxi arte, jubilatuta egonik ere Zarauzko jubilatuen "Udaberri" korua zuzendu du, sendagileak uzteko agindua eman dion arte.

Bibliografia

- Ochote Oleskariak 1*, diskoa, Columbia, 1962.
- Ochote Oleskariak 2*, diskoa, Columbia, 1963.
- Ochote Oleskariak 3*, diskoa, Columbia, 1964.
- Haur kantariak*, diskoa, Belter, 1967.
- Oleskariak, Euskadi kanta*, diskoa, Hispavox, 1971.
- Oleskariak, Irrintziña*, diskoa, Hispavox, 1971.
- Haur kantarien birlorak*, liburua eta 4 zinta, Zarauzko ikastola, 1974.
- Ikastolarako deia*, diskoa, Zarauzko ikastola, 1974.
- Behin batean*, diskoa, Zarauzko ikastola, 1974.
- Amonaren kutxan*, diskoa, Zarauzko ikastola, 1974.

- Amets egin nuen bart*, diskoa, Zarauzko ikastola, 1974.
Nire lehen hitzak euskaraz, zinta 1, Axular-Gordailu, 1977.
Xirula Mirula: liburua, Euskadiko Kutxa, 1978.
Xirula Mirula: 4 zinta, IZ, 1978.
Kriskitin kraskitin: diskoa/zinta, IZ, 1979.
Txalo pintxalo, zinta, Erein, 1980.
Ikusi makusi, zinta, Hordago, 1980.
Atotxa giroan: zinta, IZ, 1981.
Xixupika 1, liburua, Elkar-GIE, 1981,
Psikofonia, diskoa, Xoxoa, 1981.
Jolasmotrizitatea 1, diskoa, Xoxoa, 1981.
Jolasmotrizitatea 2, diskoa, Xoxoa, 1981.
Fonemafonia, diskoa, Xoxoa, 1981.
Ipuinak 1, diskoa, Xoxoa, 1981.
Ipuinak 2, diskoa, Xoxoa, 1981.
Bertsolaritzako doinu zaharrak 1, diskoa, GIE.
Bertsolaritzako doinu zaharrak 2, diskoa, GIE.
Xixupika 2, liburua, Elkar-GIE, 1983.
Fonogrina, diskoa, Elkar, 1983.
Jolasmotrizitatea 1, diskoa, Elkar, 1983.
Jolasmotrizitatea 2, diskoa, Elkar, 1983.
Fonemafonia 1, diskoa, Elkar, 1983.
Fonemafonia 2, diskoa, Elkar, 1983.
Fonemafonia 3, diskoa, Elkar, 1983.
Jolasean. Haurrak euskalduntzen bideoaren bidez, liburua, Eusko Jaurlaritza, Euskara Zerbitzua, 1983.
Jolasean. Haurrak euskalduntzen bideoaren bidez, bideoa, Eusko Jaurlaritza, Euskara Zerbitzua, 1983.
Bremengo musikariak, Ipuin klasikoak, diskoa, Elkar, 1984.
Hamelingo xirularia, Ipuin klasikoak, diskoa, Elkar, 1984.
Txokolatzeko etxea, Ipuin klasikoak, diskoa, Elkar, 1984.
Pinotxo, Ipuin klasikoak, diskoa, Elkar, 1984.
Gulliber, Ipuin klasikoak, diskoa, Elkar, 1984.
Hiru txerrikumeak, Ipuin klasikoak, diskoa, Elkar, 1984.
Musika Hezkuntza Eskolaurrean. Haurrak euskalduntzen bideoaren bidez, liburua, Eusko Jaurlaritza, Euskara Zerbitzua, 1985.
Musika Hezkuntza Eskolaurrean. Haurrak euskalduntzen bideoaren bidez, bideoa, Eusko Jaurlaritza,

- Euskara Zerbitzua, 1985.
- Xixupika 3*, liburua, Elkar-GIE, 1985.
- Kalez kale*, diskoa, Elkar, 1985.
- Jolasean eta kantuan*, diskoa, Elkar, 1985.
- Tiki-taka menditik*, diskoa, Elkar, 1985.
- Ahomizkan*, diskoa, Elkar, 1985.
- Hitzez eta hotsez*, diskoa, Elkar, 1985.
- Aizu, aizu*, diskoa, Elkar, 1985.
- Gabon gauean... Xirula Mirula*, diskoa, Elkar, 1985.
- Txano gorritxo*, Kanta-kanta, kontu kontari, diskoa, Elkar, 1985.
- Tartalo*, Kanta-kanta, kontu kontari, diskoa, Elkar, 1985.
- Ziripot*, Kanta-kanta, kontu kontari, diskoa, Elkar, 1985.
- Urki*, Kanta-kanta, kontu kontari, diskoa, Elkar, 1985.
- Mariona*, Kanta-kanta, kontu kontari, diskoa, Elkar, 1985.
- Mari Txindoki*, Kanta-kanta, kontu kontari, diskoa, Elkar, 1985.
- Mamurroak*, Kanta-kanta, kontu kontari, diskoa, Elkar, 1985.
- Mikelandegi zaharreko ipuin eta bertsoak*, 12 liburu, 60 ipuin, Sendoa, 1986.
- Borobil, haurrentzako programaren 13 kapituluentzat musika*, diskoa, ETB, 1986.
- Banan banan, haurrentzako programaren 180 kapituluentzat musika*, diskoa, ETB, 1987.
- Kilometroak 87*, diskoa, Elkar, 1987.
- Amets*, diskoa, Elkar, 1987.
- Lau katu eta danbor bat*, liburua, Txalaparta, 1987.
- Lau katu eta danbor bat 1*, diskoa, Txalaparta, 1987.
- Lau katu eta danbor bat 2*, diskoa, Txalaparta, 1987.
- Banan banan*, diskoa, ETB, 1987.
- Haur kantarien birlorak*, liburua, Elkar, 1988.
- Étapin etapun*, diskoa, Elkar, 1988.
- Behin joan nintzen*, diskoa, Elkar, 1988.
- Kanpaldian*, diskoa, Elkar, 1988.
- Araba Euskaraz 88, Alavatik Arabara*, diskoa, Elkar, 1988.
- Bertso tren*, diskoa, Elkar-GIE, 1988.
- Telekantak*, diskoa, ETB, 1988.
- Banan banan, kantuan eta dantzan*, diskoa, ETB, 1988.
- Sustrai bila*, diskoa, Elkar, 1989.
- Koralez koral*, diskoa, Elkar, 1989.
- Bertso galaxia*, diskoa, Elkar-GIE, 1989.

- Bertso ostatua*, diskoa, Elkar-GIE, 1990.
- Haurtxoa 1, ipuinen abestiak*, diskoa, Elkar-GIE, 1990.
- Haurtxoa 1, haur kantak 1*, diskoa, Elkar-GIE, 1990.
- Haurtxoa 1, haur kantak 2*, diskoa, Elkar-GIE, 1990.
- Arkatza Proiektua*, diskoa, Edebe-Giltza, 1990.
- Kilometroak 91 Bergaran*, diskoa, Elkar, 1991.
- Haurtxoa bi, ipuinen abestiak*, diskoa, Elkar-GIE, 1991.
- Haurtxoa bi, haur kantak 1*, diskoa, Elkar-GIE, 1991.
- Haurtxoa bi, haur kantak 2*, diskoa, Elkar-GIE, 1991.
- Kansenia koralez koral*, diskoa, Xirula Mirula, (Zairen grabatua), 1991.
- Ranroberran, jolaserritmika*, bideoa, Xirula Mirula, 1991.
- Ranroberran, dantzaerritmika*, bideoa, Xirula Mirula, 1991.
- Ranroberran, entzumen hezkuntza 1*, bideoa, Xirula Mirula, 1991.
- Ranroberran, entzumen hezkuntza 2*, bideoa, Xirula Mirula, 1992.
- Ranroberran, ahots hezkuntza 1*, bideoa, Xirula Mirula, 1992.
- Haurtxoa hiru, ipuinen abestiak*, diskoa, Elkar-GIE, 1992.
- Haurtxoa hiru, haur kantak 1*, diskoa, Elkar-GIE, 1992.
- Haurtxoa hiru, haur kantak 2*, diskoa, Elkar-GIE, 1992.
- Ranroberran, musika tresnen hezkuntza 1*, bideoa, Xirula Mirula, 1992.
- Ranroberran, musika tresnen hezkuntza 2*, bideoa, Xirula Mirula, 1992.
- Axelko. Musika gidaliburua*, liburua, Elkar-GIE, 1993.
- Axelko. Lan-koaderno 1*, liburua, Elkar-GIE, 1993.
- Axelko. Lan-koaderno 2*, liburua, Elkar-GIE, 1993.
- Axelko. Musika 1, lehena*, diskoa, Elkar-GIE, 1993.
- Axelko. Musika 1, bigarrena*, diskoa, Elkar-GIE, 1993.
- Axelko. Musika 1, hirugarrena*, diskoa, Elkar-GIE, 1993.
- Axelko. Musika 2, lehena*, diskoa, Elkar-GIE, 1993.
- Axelko. Musika 2, bigarrena*, diskoa, Elkar-GIE, 1993.
- Axelko. Musika 2, hirugarrena*, diskoa, Elkar-GIE, 1993.
- Educación artística 2, Música*, liburua, Santillana, 1993.
- Educación artística 2, Música*, diskoa, Santillana, 1993.
- Educación artística 3, Música, guía del profesor*, liburua, Santillana, 1993.
- Educación artística 3, Música, cuaderno de actividades*, liburua, Santillana, 1993.
- Educación artística 3-1, Música*, diskoa, Santillana, 1993.
- Educación artística 3-2, Música*, diskoa, Santillana, 1993.
- Educación artística 4, Música, guía del profesor*, liburua, Santillana, 1993.

- Educación artística 4, Música, cuaderno de actividades*, liburua, Santillana, 1993.
- Educación artística 4-1, Música*, diskoa, Santillana, 1993.
- Educación artística 4-2, Música*, diskoa, Santillana, 1993.
- Otsoko. Musika gidaliburua*, liburua, Elkar-GIE, 1994.
- Otsoko. Lan-koaderno 1*, liburua, Elkar-GIE, 1994.
- Otsoko. Lan-koaderno 2*, liburua, Elkar-GIE, 1994.
- Otsoko. Musika 3, lehena*, diskoa, Elkar-GIE, 1994.
- Otsoko. Musika 3, bigarrena*, diskoa, Elkar-GIE, 1994.
- Otsoko. Musika 4, lehena*, diskoa, Elkar-GIE, 1994.
- Otsoko. Musika 4, bigarrena*, diskoa, Elkar-GIE, 1994.
- Musikaren txokoa 1*, bideoa, Xirula Mirula, 1994.
- Musikaren txokoa 2*, bideoa, Xirula Mirula, 1994.
- Txiki-txiki-txikia 1*, bideoa, Xirula Mirula, 1994.
- Txiki-txiki-txikia 2*, bideoa, Xirula Mirula, 1994.
- Educación artística 5, Música, guía del profesor*, liburua, Santillana, 1994.
- Educación artística 5, Música, cuaderno de actividades*, liburua, Santillana, 1994.
- Educación artística 5-1, Música*, diskoa, Santillana, 1994.
- Educación artística 5-2, Música*, diskoa, Santillana, 1994.
- Educación artística 6, Música, guía del profesor*, liburua, Santillana, 1994.
- Educación artística 6, Música, cuaderno de actividades*, liburua, Santillana, 1994.
- Educación artística 6-1, Música*, diskoa, Santillana, 1994.
- Educación artística 6-2, Música*, diskoa, Santillana, 1994.
- Beleko. Musika gidaliburua*, liburua, Elkar-GIE, 1995.
- Beleko. Lan-koaderno 1*, liburua, Elkar-GIE, 1995.
- Beleko. Lan-koaderno 2*, liburua, Elkar-GIE, 1995.
- Beleko. Musika 5, lehena*, diskoa, Elkar-GIE, 1995.
- Beleko. Musika 5, bigarrena*, diskoa, Elkar-GIE, 1995.
- Beleko. Musika 6, lehena*, diskoa, Elkar-GIE, 1995.
- Beleko. Musika 6, bigarrena*, diskoa, Elkar-GIE, 1995.
- Euskarazko zubia 1*, diskoa, Zubia-Santillana, 1995.
- Euskarazko zubia 2*, diskoa, Zubia-Santillana, 1995.
- Mamua proiektua*, diskoa, Edebe-Giltza, 1995.
- Tximinoa proiektua*, diskoa, Edebe-Giltza, 1995.
- Galtzagorri proiektua*, diskoa, Edebe-Giltza, 1995.
- Euskara 1*, diskoa, Edebe-Giltza, 1995.
- Ertain-ertain-ertaina 1*, bideoa, Xirula Mirula, 1995.

- Ertain-ertain-ertaina 2*, bideoa, Xirula Mirula, 1995.
- Dilin-dalan, ipuinak eta kantuak 1 eta 2*, diskoa, Xirula Mirula, 1996.
- Haur kantuen bilduma*, diskoa, Elkar, 1996.
- Euskara 2*, diskoa, Edebe-Giltza, 1996.
- Handi-handi-handia 1*, bideoa, Xirula Mirula, 1996.
- Handi-handi-handia 2*, bideoa, Xirula Mirula, 1996.
- Kukubiku*, bideoa, Xirula Mirula, 1996.
- Cuentos y canciones para niños de 3 años – 1*, diskoa, Santillana, 1996.
- Cuentos y canciones para niños de 3 años – 2*, diskoa, Santillana, 1996.
- Cuentos y canciones para niños de 4 años – 1*, diskoa, Santillana, 1996.
- Cuentos y canciones para niños de 4 años – 2*, diskoa, Santillana, 1996.
- Calamito, leer y escribir*, diskoa, Santillana, 1996.
- Mugi-Mugi 1*, bideoa, Xirula Mirula, 1997.
- Mugi-Mugi 2*, bideoa, Xirula Mirula, 1997.
- Mugi-Mugi 3*, bideoa, Xirula Mirula, 1997.
- Mugi-Mugi 4*, bideoa, Xirula Mirula, 1997.
- Amianiku*, bideoa, Xirula Mirula, 1997.
- Educación artística primaria, Música 1, guía del profesor*, liburua, Santillana, 1997.
- Educación artística primaria, Música 1, cuaderno de actividades*, liburua, Santillana, 1997.
- Educación artística primaria, Música 1*, diskoa, Santillana, 1997.
- Educación artística primaria, Música 2, guía del profesor*, liburua, Santillana, 1997.
- Educación artística primaria, Música 2, cuaderno de actividades*, liburua, Santillana, 1997.
- Educación artística primaria, Música 2*, diskoa, Santillana, 1997.
- Badok hamalau A*, bideoa, Xirula Mirula, 1998.
- Badok hamalau B*, bideoa, Xirula Mirula, 1998.
- Badok hamalau C*, bideoa, Xirula Mirula, 1998.
- Mugimendua eta dantza*, bideoa, Xirula Mirula, 1998.
- Antzinaroa, Erdi Aroa eta Errenazimendua*, bideoa, Xirula Mirula, 1998.
- Barrokoa*, bideoa, Xirula Mirula, 1998.
- Educación artística primaria, Música 3, guía del profesor*, liburua, Santillana, 1998.
- Educación artística primaria, Música 3, cuaderno de actividades*, liburua, Santillana, 1998.
- Educación artística primaria, Música 3*, diskoa, Santillana, 1998.

- Educación artística primaria, Música 4, guía del profesor*, liburua, Santillana, 1998.
- Educación artística primaria, Música 4, cuaderno de actividades*, liburua, Santillana, 1998.
- Educación artística primaria, Música 4*, diskoa, Santillana, 1998.
- Tu-tuuu proiektua 1 eta 2*, diskoa, Edebe-Giltza, 1999.
- Hizkuntza eta literatura 1*, diskoa, Edebe-Giltza, 1999.
- Urtxintxa 3 urte, lehena*, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkarte, 1999.
- Urtxintxa 3 urte, bigarrena*, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkarte, 1999.
- Urtxintxa 3 urte, hirugarrena*, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkarte, 1999.
- Folk musika*, bideoa, Xirula Mirula, 1999.
- Pop-Rock musikak*, bideoa, Xirula Mirula, 1999.
- Musika eta ahotsa*, bideoa, Xirula Mirula, 1999.
- Educación artística primaria, Música 5, guía del profesor*, liburua, Santillana, 1999.
- Educación artística primaria, Música 5, cuaderno de actividades*, liburua, Santillana, 1999.
- Educación artística primaria, Música 5*, diskoa, Santillana, 1999.
- Educación artística primaria, Música 6, guía del profesor*, liburua, Santillana, 1999.
- Educación artística primaria, Música 6, cuaderno de actividades*, liburua, Santillana, 1999.
- Educación artística primaria, Música 6*, diskoa, Santillana, 1999.
- Urtxintxa 4 urte, lehena*, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkarte, 2000.
- Urtxintxa 4 urte, bigarrena*, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkarte, 2000.
- Urtxintxa 4 urte, hirugarrena*, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkarte, 2000.
- Zala eta Parta*, diskoa, Ibaizabal, 2000.
- Kun-kun lolo*, diskoa, Xirula Mirula, 2000.
- Boing-boing proiektua 1 eta 2*, diskoa, Edebe-Giltza, 2000.
- Glo-glo proiektua 1 eta 2*, diskoa, Edebe-Giltza, 2000.
- Filis-flas proiektua 1 eta 2*, diskoa, Edebe-Giltza, 2000.
- Hizkuntza eta literatura 2*, diskoa, Edebe-Giltza, 2000.
- Klasizismoa*, bideoa, Xirula Mirula, 2000.
- Erromantizismoa*, bideoa, Xirula Mirula, 2000.
- Euskal klasikoak*, bideoa, Xirula Mirula, 2001.
- Musikarien merkatu txikia*, bideoa, Xirula Mirula, 2001.
- Urtxintxa 5 urte, lehena*, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkarte, 2001.
- Urtxintxa 5 urte, bigarrena*, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkarte, 2001.
- Urtxintxa 5 urte, hirugarrena*, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkarte, 2001.

Bizarzuri, diskoa, Xirula Mirula 2001.

Txin eta Txan, diskoa, Ibaizabal, 2001.

Txanela. Musika, lan-koadernoa 1, liburua, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2002.

Txanela. Musika 1, jarduerak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2002.

Txanela. Musika 1, abestiak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2002.

Plisti, diskoa, Ibaizabal, 2002.

Biri-Biri, diskoa, Ibaizabal, 2002.

Musika nazionalista Errusian, bideoa, Xirula Mirula, 2002.

Musika nazionalista Norvegian eta Txekian, bideoa, Xirula Mirula, 2002.

Txanela. Musika, lan-koadernoa 2, liburua, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2003.

Txanela. Musika 2, jarduerak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2003.

Txanela. Musika 2, abestiak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2003.

Euskal musikoak XIX. mendean, bideoa, Xirula Mirula, 2003.

Opera, Bel Canto, bideoa, Xirula Mirula, 2003.

Opera, Gora teloa, bideoa, Xirula Mirula, 2003.

Txanela. Musika, lan-koadernoa 3, liburua, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2004.

Txanela. Musika 3, jarduerak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2004.

Txanela. Musika 3, abestiak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2004.

Bazen behin..., diskoa, Xirula Mirula, 2004.

Euskal musikariak, bideoa, Xirula Mirula, 2004.

Kataluniako musika nazionalista, bideoa, Xirula Mirula, 2004.

Txanela. Musika, lan-koadernoa 4, liburua, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2005.

Txanela. Musika 4, jarduerak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2005.

Txanela. Musika 4, abestiak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2005.

Euskal nazionalismoa, bideoa, Xirula Mirula, 2005.

Frantziako musikaren esnaera, bideoa, Xirula Mirula, 2005.

Txanela. Musika, lan-koadernoa 5, liburua, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2006.

Txanela. Musika 5, jarduerak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2006.

Txanela. Musika 5, abestiak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2006.

Kukuketan, jolaserako abestiak, diskoa, Xirula Mirula, 2006.

Txanela. Musika, lan-koadernoa 6, liburua, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2007.

Txanela. Musika 6, jarduerak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2007.

Txanela. Musika 6, abestiak, diskoa, Elkarlanean-Ikastolen Elkartea, 2007.

Canciones infantiles, diskoa, Susaeta, 2008.

Imanol Urbietak. Nire ibilbide pedagogikoa, liburua eta diskoa, Elkar, 2009.

Txanpirrin pintxona, liburua eta diskoa, Elkar, 2009.

Aitona-amonekin kantari, diskoa, Elkar 2010.

Sariak

Zarauzko Kultur Merezimenduaren Domina, 1996, Zarauzko udalak, urte eta arlo askotako lanetengabea saritzeko.

“Imanol Urbietak, lagunak zuri kantari” omenaldia, 2002, euskal kantari eta musikariek.

Anton Abbadiak saria, 2007, Gipuzkoako Foru Aldundiak, euskarari egindako ekarpenagatik.

Donostiako Orfeoia – UPV/EHU saria, 2009, lan oparo eta emankorragatik.

Argizaiola saria, 2010, Durangoko Gerediaga Elkarteak euskal kulturari egindako ekarpenagatik (www.imalolurbietak.blogspot.com).

Azterketa literarioa eta balorazioa

Imanol Urbietak Oleskariak zortzikotearekin eman zuen ezagutzera bere burua musika munduan, baina berehala heldu zion haur kantagintzari ere eta bere lehen garaiko kantak herri tradizioetik jasotako abestiak izan ziren, horietako batzuk poesiaz, lirismoz eta erromantizismoz beteak: *Zeruko izar ederrak*, *Iloba laztana*, *Behin joan nintzan azokara*, *Euskera, oi euskera*, *Atzo tuntun gaur ere tuntun*, *Iruten ari nuzu*, *Errekatxo kantari gulu-gulu-gulu*, *Akerra ikusi degu*, *Binbili bonbolo*, *Bat eta bi*, *Uso txuria...*

Azter dezagun abesti horietako batzuen indar poetikoa.

*Errekatxo kantari,
gulu-gulu-gulu;
haurtxoak inguruan
jostatu ohi dugu.
Gulu-gulu-gulu-gu,
gulu-gulu-gulu,
errekatxoak han du
bere zurrumurru.*

Nemesio Etxaniz

Errekatxoaren magia, murmurioa eta giro jostalaria iradokitzen digu abesti zoragarri honek. Olerki labur honetako onomatopeiak, erritmoa eta errimak mezu poetiko sakona eskaintzera datoz. Eta musikarekin zirrara gozoagoa eragiten dizu oraindik zure izate osoan, bereziki haur baten, Margarita Azpitarteren, ahotsean abestuta entzuten baduzu, Imanol Urbietaren lehen diskoan bezala. Lehen disko honetako abesti guztiak oiloipurdia jartzeko modukoak ziren, kontuan hartzen badugu 1967. urtea zela, frankismo garaiko aro iluna, eta euskara zokoratuta zegoela elizara eta sukaldeko supazterrera. 1960 inguruan hasiak ziren jadanik lehenengo ikastolak eta ondo baino hobeto zetozen honelako olerkiak eta abestiak gure hizkuntzaren edertasunaz jabetzeko eta gure arbasoek utzitako harribitxia, euskara, baloratzeko.

Eta honetarako ere, euskara baloratzeko, aukeratu zuen Imanolek abesti eder askoa, Felipe Arrese Beitiaren olerki batean oinarritua eta Joxeanek, Imanolen semeak, kantatzeko bereziki egina.

*Euskera, oi euskera
sutan da gorderik
mendez mende egoki
euskaldun gogoia.
Euskaldun jaiο nintzen
euskaldun hazi
euskera hutsik amak
zidan erakutsi.
Euskera maite-maite
zabiltz ne(re)kin beti,
euskera hil ezkerο
ez nuke nahi bizi.*

Euskera, oi euskara...

*Euskera egunez eta
euskera gabeaz
zahar ta gazteak beti
aditu gaitean.
Guztiok mintza (de)zagun
pozteko euskera
bihotzetik esanaz
euskaldunak gera.*

Geroxeago, 1974an etorri zen Imanol Urbietaren ekarpen izugarria haur kantagintzari eta haur literaturari, abesti haiek poesia hunkigarriak eta historia zirraragarriak gordetzen baitzituzten ikastolako ume etagaztetzoztat: *Haur kantarien birlorak* liburuaz ari naiz eta liburuarekin batera atera ziren lau kasete zoragarriez:

Ikastolarako deia, kasetea, Zarauzko ikastola, 1974.

Behin batean, kasetea, Zarauzko ikastola, 1974.

Amonaren kutxan, kasetea, Zarauzko ikastola, 1974.

Amets egin nuen bart, kasetea, Zarauzko ikastola, 1974.

Lau kasete hauetako abestiak egiteko lau idazle elkartu ziren, Joxe Antonio Ormazabal, Anjel Lertxundi, Juan Martin Elexpuru eta Imanol Urbietea bera, eta horien testuak erabiliz, abesti zoragarriak sortu zituen Imanolek. Abesti horietako asko eta asko oso ezagunak dira oraindik eta urte luzeetan abestu eta entzun dituzte Euskal Herriko umeek gozatuz eta beren imaginarioan gordez.

Has gaitezen abesti horietako batzuk eskaintzen eta aztertzen. Batzuk abesti narratiboak dira, istoriotxoak kontatzen dituztelako, baina aldi berean badute kutsu poetikoa, onomatopeietan, bizitzaren ikuspegiari, natura sentitzeko eran poesiaz beterik ere badaudelako. Letra txikian emango ditugu, bestela ia aldizkari osoko espazioa jango luketelako:

Astoa ikusi nuen

*Astoa ikusi nuen betaurrekoekin, / buruan txapela ta gabbardinarekin, /
ile luzea eta bibotearekin. / Hizketan egon nintzen atzo berarekin.*

*Astoak esan zidan triste zegoela, / oso zatarra zela bere ikastola, /
berak gure gelara etorri nahi zuela, / gure artean ondo konponduko zela.*

*Baietz esan nion nik, lasai etortzeko, / arkatza eta bloka dendan erosteko,
astoa izan arren trankil egoteko, / asko ikasi eta txintxo portatzeko.*

(...)

Behin batean

*Behin batean ihes ikastolatik nintzela
autoan joan nintzen aitaren baserrira.*

Autoan nindoala po, po, po, po.

*Behin batean ihes ikastolatik nintzela
trenean joan nintzen aitaren baserrira.*

Treanean nindoala uh, uh, uh, uh.

Autoan nindoala po, po, po, po.

*Behin batean ihes ikastolatik nintzela
bizikletan joan nintzen aitaren baserrira.*

Bizikletan nindoala trin, trin, trin, trin.

Treanean nindoala uh, uh, uh, uh.

Autoan nindoala po, po, po, po.

*(Zaldian, motorrean, txalupan, eskiatuz... joango da
abestian zehar.)*

Plisti plaust

*Plisti, plasta, plisti, plaust, / mela-mela ta blai-blai. (bis)
Zaparrada, zipriztin,
harrikoxkor ta buztin.*

*Bota berri ta guzti irten dut etxetik, / gaeuz egin du eta
euria gogotik. /*

*Putzutuan ez sartzeko nire amak esan dit. /
Berak esandakoa egin behar beti.*

*Zein ederki nabilen zipriztin zaratan, /
putzuan sartu arren, ez zait sartzan botan. /*

*Gero probatuko dut sakonagoetan. / Haundiek
ez dakite bizipoza zer dan.*

(...)

Egur bat egur bi

*Egur bat, egur bi, / aroztegian nabil. /
Zerrak zirrin-zirrin zar, / mailuak tikitauka, /
egur zatiak negarrez. / Aroztegian nabil.*

(...)

*Iltze bat, iltze bi, / josi ditut lau aulki, /
lanean egin (e)zazu / jolastu nahi baduzu. /
Hogeita bat, hogeita bi, / aroztegian nabil.*

Joxepa eta Joxepe

Joxepa eta Joxepe, / Joxepatxo eta Josetxo. /

Familia abeslari bat / laurek osatzen digute.

Ñem, ñem, ñem . . . . . (keinuka: biboliña)

Po, po, po . . . . . (keinuka: tronboia)

Ku, ku, ku, kukurrukuku . . . . (keinuka: oilarra)

Pi, pi, pi, pipiripipi . . . . . (keinuka: txoriñoa)

Ta, ta, ta . . . . . (keinuka: txaloa)

Udaberria

Lore gainean / bunburrun burrunka /

erletxo dabil / hega-hegaka.

Txori txikiak / txiruli-rulika /

adar artean / saltari saltaka.

Zelai guztitan / kilkerak kantari /

arkumetxoak / bertan jostalari.

Udaberria daukagu atarin.

Tximeleta mendian

Tximeleta mendian / lore baten gainean. /

Hegoak geldi zeuzkan / gaixoturik zegoan.

Tximeleta bakarrik, / tximeleta tristerik. /

Mork nahi luke sendatu / tximeletatxo hori?

Lorez lore hor dabil / burrun-burrin erlea. /

Ikusiko ote du / tximeleta gaixoa?

(...)

Ganbarako xagutxoak

*Xagutxo batzuekin bizi naiz ganbaran. / Ez dakit hoge
edo hogeita bost geran. /*

*Nik erakusten diet xaguetz hizketan, / eta xaguetz neri,
berriz, lapurretan.*

Xagutxo batzuekin / bizi naiz ganbaran.

*Goizetan xagu denak nirekin ikasten, / arkatza hartu
eta orrian idazten. /*

*Errekreo garaian guztiok jolasten, / ikasiko dute, bai,
laster irakurtzen.*

Goizetan xagu denak / nirekin ikasten.

Muturrak luxe-luxe jateko garaian, / kriskiti-kraska
gazta bukatu artean. /
Gero bibotetxoak txukundutakoan, / bakoitza sartzen
gara geure zuloetxoan.
Muturrak luxe-luxe / jateko garaian.

Goizetan ikasi (e)ta arratsaldetan lo, / gaua etorriko da la-
purretarako. /
Hankak arinak eta hortzak zorrotzago, / horrela ibiltzen
gara xaguak gauero.
Goizetan ikasi / (e)ta arratsaldetan lo.

Izan nahi al duzue zuek ere xagu? / Zuentzako tokia
ganbaran badugu. /
Xagu harrigarri bat ere badaukagu. / Xagu izan nahi duna
xagu bihurtzen du.
Izan nahi al duzue / zuek ere xagu?

Gerrarik ez, aita

Amets egin nuen bart / gerrara nindoala; /
egurrezko zaldia, / egurrezko ezpata bat. /
Ama negarrez neukan, / zakurtxoaz zaunkari. /
"Aitaren " egin eta / ekin nion bideari.
Pon, poropon, poron, pon, pon.

Gure zelai berdea / horiz margotu zuten, /
zuhaitza horia zen / horiak lore guztiak. /
Ezpata utzi eta / hartzen ditut margoak, /
txuri, gorri ta orlegiz / margotzen hasiko naiz.
Pon, poropon, poron, pon, pon.

Aurrera banindoan / trankan trankan zaldian. /
Ezpata sentitzen nuen / zintzilikan gerrian. /
Menditik zetozkidan / etsaiak bost milaka. /
Zalditik jaitsi eta / astindu nuen ezpata.
Pon, poropon, poron, pon, pon.

(...)

Ai, ai, ama

Baloi bat besapean / hondartzara noa. /

Ai, ai, ama, hondartzara noa.

Lehenengo ostikadan / joan zait uretara. /

Ai, ai, ama, joan zait uretara.

Gero ta barrurago / badoa, badoa, /

negarrez arrantzaka / banator etxera. /

Ai, ai, ama, banator etxera.

Pala bat besapean / hondartzara noa. /

Ai, ai, ama, hondartzara noa.

Egin dut gaztelu bat / hiru dorrekua. /

Ai, ai, ama, hiru dorrekua.

Olatu zakar batek / hondatu dit dena. /

Negarrez arrantzaka / banator etxera. /

Ai, ai, ama, banator etxera.

(...)

Azokan

*Goizean jaiki eta jantzi dut astoa; / ez da oso polita
haren soinekoa. /*

*Gosaltzen eman diot ur pixkat ta lastoa / sagarrez kargatu
dut nire astotxo.*

*Kalera iritsi naiz zortzi t'erdietan. / Feria izaten da ostegun
goizetan. /*

*Dendatxo bat jarri dut kale bazter batean, / beste mila
dendatxo dauzkat inguruan.*

*Batek intxaurrak eta besteak pikuak. / Andere gizen batek
koneju ta oiloak. /*

*Txantxilero ihar batek zilarrezko orraziak. / Denetik
erosten du jendeak ferian.*

*Txerriak kurrin-kurrin plazaren erdian, / asto zaharren
arrantzak eliz atarian. /*

*Txingurriak bezala ikusmiran jendea, / globo txuri-gorriak
dabiltza aidean.*

*Sagarrak saldu ditut, banoa etxera. / Astoa hartu eta
nire baserrira. /*

*Elizako dorrean hamabiak bai dira. / Tilin-talan kanpaiak,
gora ta behera.*

Bilintx balantx

*Bilintx-balantx / txalupak ur gainean. / Bilintx-balantx /
itsas zabalean.*

*Ostegun goiz batean / hondartzara joan gera, / ikastola
itxi eta / marrazki lanera.*

*Jauregi bat egin dugu / zazpi torreduna, / gainean zabalik
/ ikurrin euskalduna.*

*Eneko hor nun dabilen / muskerra marrazten, / orlegia
bizkarra / mingaina luzatzen.*

*Hondarrez kata beltza / marraztu du Maitenak. / Bizirik
dagoela / dirudi benetan.*

(...)

Mac Mikel

*Mac Mikel, / Mac Mikel badoa, / zaldi pinto baten gainean, /
kantu bat ahoan, / pistolak gerrian, / Mac Mikel badoa
zaldian.*

*Goizetik eguzkipean, / Mac Mikel onbidean, /
mendiko zazpi lapurrak / menperatuak zitun.*

Pun, pun, aaah!

*Arratsalde bazetorren / lapurrekin herrira, /
xerifak ez zion ordaindu / agindu zuen hainbat.*

*Apatxeen lagun egin zen, / komantxeen maitale. /
Ez zuen izan gehiago / txuriekin traturik.*

Pun, pun, aaah.

*Hiltzaile bihurtu ziren / xerifaren lagunak. /
Tiroz argitu zen / apatxe guztien gau iluna.*

Ijitoen bataioa

*Frefristro, frefristro / kasta gogorra. /
Neskia baldin bada: Maritxu.*

*Frefristro, frefristro / kasta gogorra. /
Mutila baldin bada: Martintxo.*

*Ofisio: enpliao, astobuztanmoztaile /
edo txorroztaile joino.*

Oharra: Ijitoei jasotako letra izan behar du.

Jeiki hadi, mutil

Jeiki hadi, mutil. / Eperra ari duk. /

Jeiki hadi, mutil. / Sutopilen denok ongi gaituk.

Aurrera mutilak.

Egunsentia duk.

Euria goi ta behe. / Denok busti-busti. /

Euria goi ta behe. / Sutopilen denok ongi gaituk.

Aurrera mutilak.

Egunsentia duk.

Elurra mendian. / Denok txuri-txuri. /

Elurra mendian. / Sutopilen denok ongi gaituk.

Aurrera mutilak.

Egunsentia duk.

Gaztainak zintzilik. / Denok gose-gose. /

Gaztainak zintzilik. / Sutopilen denok ongi gaituk.

Aurrera mutilak.

Egunsentia duk.

Goazen, bai, etxera

Goazen, bai, etxera, / ondo jan eta lo egitera.

Bihar berriz etorriko gera, / gaurko jokoak jarraitzera.

Itxi dute giltzaz ikastola / gau on bat igaro dezala.

Ikastola utzi ta banoa / agur t'erdi, andereñoa.

Goazen, goazen, eufi. Goazen azkar. / Zeruan ilargi ta izar.

Lagunekin saltaka bidean, / laster naiz negarrez lurtean.

Ama daukat etxean nere zain. / Euri zaparrak jarri nau blai.

Artzaiarena (Orixe)

Negua joan da, / gaur udaberri. / Hoa, egun beltza. /

Hator, eguargi.

Estalki barruan / euri ta haiziak, / aurkitzen zidazten /

hezur-mamiak.

*Ostosketan laster / aitzulora ni: / baitare tximista /
nire atzetik.*

*Nire antza ardiak / begiak uzkur, / hausnarrean eta /
burua makur.*

*Joale-hots geldi / ta ituzurak / iluntzen zituzten /
artzai-egunak.*

*Baina, orain ardiak, / e(g)in zilipurdi, / ta eragin bizkor /
zintzarriari.*

Ametsa

*Txoria nintzela, txoria nintzela, / sinistu nuen sinistu. /
Amets polit hura, / amets polit hura, / gaur ere nahi nuke
sinistu.*

*Mendi eta zuhaitz / ez nuen, ez, beste etxerik, /
txiruli, txiruli, / egun guztian kantari. /*

*Txiruli, txiruli, txiruli, txiruli, / errekatxo guztietan /
txiruli, txiruli, txiruli, txiruli, / egiten nuen igeri.*

Zuhaitz adarretan / gora ta behera txio-txioka. /

Katagorritxoak / adarrez adar saltoka. /

*Txiruli, txiruli, txiruli, txiruli / guztiok elkaturikan, /
txiruli, txiruli, txiruli, txiruli, / jostatzen ginen kukuka.*

Lastoz ta belarrez / kabitxo bat egin nahi nuen. /

Zazpi arrautzatxo / kaban jarri nituen. /

Txiruli, txiruli, txiruli, txiruli, / txioka-txioka /

txiruli, txiruli, txiruli, txiruli, / txoritxoak jαιο ziren.

Irati mendian

*Nafarroa bidean / uztaillaren bostean, /
pagoen artean / jaso nuen etxea.*

A, ze pakea.

Nafarroa bidean / uztaillaren bostean.

Irati mendian, / errekaudian, / han pagadian. /

Trala, la, la, la, / ene laguna / hator gugana.

*Ez nintzen bakarrik / basadian kantari, /
zazpi lagun ginen / paradisuako atarin.*

Atoz, Katalin.

Ez nintzen bakarrik / basadian kantari.

*Pagadi barnean / galdu zaigu eguzkia. /
Sorginkeriz piztu da / Irati mendia.*

Atoz, maitia.

Pagadi barnean / galdu zaigu eguzkia.

*Suaren ondoan / gitarraren doinua, /
zoraturik daukat / ene bihotz barrua.*

Isil, mundua.

Suaren ondoan / gitarraren doinua.

*Iratiko gauak / kanta-iturri galduak, /
kantuz argirik da / baso ilun sorgindua.*

Hasi kantuan.

Iratiko gauak / kanta-iturri galduak.

Arraunkin trankin trankun

*Arraunkin trankin trankun / mailuaren hotsa. /
Horroko mutil horren / ezkontzeko poza.*

*Altuan San Bernardo, / bajuan Gordobil. /
Otxandioko plazan / danbolina dabil.*

*Altzola goitik dago / bai Mendaro baino. /
Mutila merkeago / bai neskatxa baino.*

*Mutila nahi duenak / beretzat erosi /
Arrateko zelain / txanponean zortzi.*

*Onak baldin badira / eztira garesti. /
Txarrak baldin badira / probatuta utzi.*

*Mendiolan ei dagoz / hiru neskatila. /
Asko egoten dira / eurei begira.*

(...)

Ziru, ziru, zira

*Bi ta bi lau dira. / Beste bi sei dira. /
Zeruan izar dizdirak. / Kulixkak zingiran, /
ziru, ziru, zira, / hegak jirabiran.*

*Udaberrian / zelai denak loretan lore, /
gaixoki dut bihotza / penaz ta dolorez. /
Udaran / kanta-kantari nonahi mendietan. /
Urrun zaitut, maitea, / bizi naiz penetan. /
Eliz-bidean otoika, / haserreka eta negarka. /*

*Adar baten gainean / karnaba kantari. /
Txiru-liru-lika.*

*Udazkenean / ihartu da ene larrosa, /
menditik ihesirik / datorkit bildotsa. /
Elurra mendian / errealdian izotza. /
Nahigabeturik daukat / neguan bihotza. /
Eliz-bidean otoika, / haserreka eta negarka. /
Adar baten gainean / karnaba kantari. /
Txiru-liru-lika.*

Elkar gaitezen

*Elkar gaitezen lagunak, / ilunik da eguna. /
Kanta beza euskaldunak / giza batasuna. /
Eskutik ondo loturik, / bihotzak zabalik, /
esan dezagun barrenetik: / anaiok, beti zutik. /
Gora euskal gogoa, / gora Jaungoikoa. /
Gora gure euskara, / gure geroa.*

Bakarrik eta libre

*Bakarrik eta libre badoa, / bakarrik eta libre gaztea, /
poltsikoan eskuak, / oinak arrastaka, / luzea da bidea. /
Bakarrik eta libre gauean. / Gaez argitzen zaio bidea, /
argitzen zelaia, / zuhaitzak, mendia. / Gaez badoa
gaztea.*

*Bidean zergatik? / Berak ba ote daki? /
Zertarako libre ta bakarrik?
Adi zak, gaztea: / apurtu kateak. /
Ez duk jakingo zer den pakea.
Kanta-kantari badoa / bide guztien ildoan.*

Goizeko matuti

*Goizeko matuti / goizeko matuti: / gaua ebaki, /
maitasuna indartu / gure bihotza ireki / goizeko matuti.*

*Din-dan kanpaiak / dan-din-dan bihotzak, / Euskal Herrian
entzun da /
egunsentiaren doinua, / oi, ai, ze poza leihora joatean /
haize eta eguzkia / sartu zaizkit nere barnean.*

*Txistuka haizea / dan-din-dan kanpaia, /
betiko entzun dira / haur guztien doinu alaiak. /
Abestia dut egunsenti hontan / nere pozaren ongiro, /*

haize geldi honen jario.

Alferraren leloak

*Lana badago egiteko / baina zaila da. /
Zerbait egin nahi dugu / baina hasi ezin gara.
Nahiago dugu egon / geure buruari begira.
Saririk ez duen lana / guretzat lana ez baita.
Bestek egin bezate / egongo gara begira.*

Martin txiki

*Martin txikik abarketak, / Martin txikik lapurretan.
Antzina Aralarren / jentilak nagusi. /
Luzeran omen ziren / hiru metro t'erdi, /
gorputz iletsua / ta aurpegiz itsusi, /
garirik ez zioten / eman nahi inori.*

*Soroetan garia / zeukaten ugari, /
etxeke apaletan / nahi beste ogi. /
Ataungo gizonak / ez zuten garirik /
aspalditik zebiltzan / harrapatu nahirik.*

*Martin txiki alkate / Ataunen zegoen, /
baietz garia kendu / berak esan zuen. /
Perretxiku aitzakiz / mendira joan zen. /
Jentil amona batek / eman zion gosaltzen.*

*Gari pila handi bat / zegoen ganbaran. /
Martinek baietz pasa / gainetik saltoan. /
Abiada hartuta, / plaut erdi-erdian. /
Abarkak bete-bete / herrira itzuli zan.*

Ilargia gaixo dago

*Itsasoa zebilen / kabitu ezinik, / dena bitsa ta orrua /
ez dakit zergatik. /
Olatuak zutituz / abiada harturik / salto egiten zuten /
hondartza ertzetik.*

*Ikastolako hormak / hasi da laztantzen, / neska-mutilak,
berriz, / puxka bat larritzen. /
Palatzadaka gero / leihotikan sartzen, / liburu eta arkatzak
/ uretan dantzatzen.*

Txalupa bat kulunkan / zetorren leihora, / pozez zorutzen
denak / igo ziren hara. /
Arraunei eraginda / badoaz mendira / hutsik bilatu zuten /
baserri batera.

Konfunditu egin da, / esan zuen Patxik, / ibaiek bete dute
/ besteen iritziz. /
Ilargira begira / zer zuten ikusi? / Katarroa zeukala /
ta sudurra gorri.

Beltxino bele beltza / haurren laguna zan, / ezti ta
kafesnea / hartuta joan zan. /
Gustura hartu zituen / dranga-dranga edan. / Ilargia
sendatu / ta marea jaitsi zan.

Atoz, maiteño

Mara-mara ari du elurra mendian. / Mara-mara elur txuria
gau guztian. /

Arkumeak dilin-dalan aldapan behera, / biok bakarrik
mendian gelditu gera.

Atoz, maiteño, / atoz, gure aterpera, /
neguaren hotzberak elkarri kentzera. /
Sutondoan isilik maitatuko gera. /
Elurraren ihes dator hegabera. /
Atoz, maiteño, / atoz gure aterpera.

Pagadi barneko haizearen negarra. / Mendi artean
errekaxoen marmarra. /

Esaidazu behin baietz maitatzen nauzula. / Zu gabe
maiteminak hilko nau bestela.

Zuhaitzean idatzi dut zure izena, / berak bakarrik daki
zer den zoramena. /

Txoriak badoaz neguaren ihesi, / maitemin honekin
ezin ninteke bizi.

A mutil kopetilun

A, mutil kopetilun / begiak logure. /
Baietz uste duk baina / ez nauk hire gure.

Ala jajai.

Oraingo mutil zaharrek / zer duten merezi? /
Errekan beratuta / lexiban egosi.

Ala jajai.

*Oraingo mutil zaharrek / duten fantasie. /
Soinean gerrikoa / bestek erosie.*

Ala jajai.

*Sagarra lore-lore / denbora denean. /
Gazteak hankak arin / soinua denean.*

Ala jajai.

*Eperrak kantatzen du / goizean ihintzean. /
Eztaiteke fiatu / mutilen hitzean.*

Ala jajai.

Kalaberak

*Kalaberak, / kalaberak, / dantzari ari dira gauean. /
Hilerrian / a ze festa. / Gitarra, danborra, tronpeta.*

*Eliz dorrean din-dan / gaueko hamabitan /
Goian ilargi betea denean, / karrasika lurrean, /
hego beltzak airean, / a ze kalaberen akelarrea.*

*Andoni eta Paulo / kanposantu bidean, /
kalaberen dantza zuten nabari: / kalaberak kantari, /
kalaberak kantari, / korrika heldu zioten bideari.*

Jo ta ke lanean

*Txingurri talde batean / lurrezko etxean /
hiru txingurritxo alfer / ederki bizi ziren. /
Denak elkarrekin beti / gau ta egun jolasean. /
Beste txingurri denak / jo ta ke lanean.*

*Mendirra joaten ziren / hirurak batera /
galtza motzak jantzi / eta errekan bainatzera. /
Kilkerra baten etxera / bazkaltzeko garaian,
ilundu eta gero / berandu etxera.*

*Lanik ez zuten egiten / txingurri alferrak. /
Negurako jana biltzen / beste lagun denak. /
Horrela igaro ziren / udarako egunak. /
Negua etorri zen, / goseak hirurak.*

*Txin-txingu txingu-txingi / hirurak kantari. /
Txingurri alferrak orain / dabiltz abeslari. /
Gitarra bat eskuetan / bizar luzearekin: /
horrela bizi dira / guztiz parregarri.*

Ikastolarako deia

Egunsentian jaikitzen naiz / txorien kantuarekin. /

Jainkoari eskaintzen diot / jaio den eguna.

Eliz-dorreetan kanpaiak, / dilin-dan, dilin-dan. /

Ikastolarako deia / errepikan ari da. /

Errepikan ari da ta, / goazen ikastolara.

Din-dan-din-don /

din-dan-din-don:

Aitatxo lanera joan zen / sukaldean dago ama. /

Garbi ta txukun jantziko naiz / amatxo laztana.

Gosaldu dut, ama banoa, / hartu ditut liburuak. /

Asko ikasi nahi dut eta, / muxu bat zuretzat.

Irteten naiz kalera eta / lagunekin ikustean /

kanta-kantari joango gera / eskola bidean.

Hemezortzi serore

Hemezortzi serore eta bortz emagin / buruz arindu

eta sartu dire sorgin. /

Uxta egiten dute larunbat gauerdin / erratz kirten

gainean zaldiz doazanin.

Uju-jupa labirulena, jupa-jipa beti, / hodei guztien azpitik

sasi guztien gainetik. /

Sorgin oroin Errege da akelarren jarri, / jupa erran

dezagun, beti bizi bedi.

Oilo beltz eder horrek daukan egitea, / emakume

zaharrenak sorgin bihurtzea. /

Karakak egin eta haren arrautzea, / bero-bero da baina

laster du hoztea.

Jakizu Zanpazarrek duela kargua, / gaixo idukitzeko

herri ingurua. /

Lumazko burukoan dauka deabrua, / penaz akabatzeke

gure medikua.

Ez dok hamahiru

*Errak bat. / Gure Jauna bera duk bat. /
Errak bi. / Erromako bi aldareak / gure Jauna bera
duk bat. /
Errak hiru. / Hiru Trinidadak / Erromako bi aldareak /
Gure Jauna bera duk bat. /
Errak lau. / Lau ebanjelariak / hiru Trinidadak /
Erromako bi aldareak / Gure Jauna bera
duk bat. /
Errak bost. / Jesukristoren llagak / lau ebanjelariak /
hiru Trinidadak /
Erromako bi aldareak / Gure Jauna bera
duk bat. /
Errak hamar. / Hamar mandamentuak / Jesukristoren
llagak / Lau ebanjelariak /
Hiru Trinidadak / Erromako bi aldareak /
Gure Jauna bera duk bat. /
Errak hamabi. / Hamabi apostolu / hamar mandamentuak
/ Jesukristoren llagak /
lau ebanjelariak / hiru Trinidadak / Erromako
bi aldareak / gure Jauna bera duk bat. /
Errak hamahiru. / Ez dok hamahiru. / Badok hamahiru. /
Oilarrak jotzen du munduan, / aingeru
ederrak zeruan, /
neure anima uzten diot / Andra Mariari
altzuan.*

Mendirik mendi

*Oihan beltzian / zeinen eder den / hosto berdea jalkitzen./
Han entzun ditut / egun goizian / txoriak kantuz erraiten: /
bi bihotz gazte / amodioak egin dituala juntatzen. /
Bozkariotan sartu naiz eta / orain hasten naiz kantatzen.*

*Mendirik mendi / goizean goizik / argi printzak sortaldetik./
Aldapan gora, / zelai barnetik / ardiak doaz ondotik. /
Iturburuan / makila utzirik, urez ezpainak bustirik, /
harkaitz gainetik, beso zabalik, / kanta dezagun gogotik.*

*Elur azpian, / mendi bideak, / elur artean loreak. /
Nora dijoaz, / nora hegaka, / ametsak gora-goraka? /
Borda barnean / bildots artean, kanta-kantari gauean. /
Zu lagun gazte, oroitu zaite, / zergatik zaitudan maite.*

Zizperriko kalean

Zizperriko kalean, kankarra batean, / andre bat erosi nuen
errial batean, /

zapatak garbitzeko euria denean, / itzalean egoteko
eguzki denean.

Furran darian, furran darian / furra fandangoa./

Ho(r)ixe duzu fandangoa / neure gustokoa.

Baratzeko pikuak hiru txorten ditu, / dantzan dabilentxo
horrek oinak arin ditu. /

Oinak arin-arinak, burua arinago, / dantzan hobeki daki
artajorran baino.

(...)

Badakit ba(d)ituzula bat eta bi ere, / esperantza galdurik
ez nago ni ere. /

“Ene txiki polita, ainitz maite zaitut, / zatozki ene zaldian
eramanen zaitut.”

Agur Euskal Herriari

Zazpi euskalerriek / bat egin dezagun. /
Guztiok beti-beti / gauden gu euskaldun.

Agur eta ohore / Euskal Herriari: /

Lapurdi, Baxenabar, / Zibero gainari. /

Bizkai, Napar, Gipuzko / eta Arabari. /

Zazpiak bat besarka / lot bitez elkarri.

Haritz eder bat bada / gure mendietan, /

zazpi adarrez dena / zabaltzen airetan. /

Frantzian, Espainian, / bi alderdietan: /

hemen hiru ta han lau, / bat da zazpieran.

Ez bahaiz, euskalduna, / lehen bezain haundi, /

apaldu gabe, xutik, / bederen egohadi. /

Odolez eta fedez, / beti berdin garbi, /

beti tink atxikia / hire euskarari.

Tik tiki tak

Atzo goizean / ikusi nuen gizon bat mendian. /

Hantxe zebilen / indarrez indar aizkolaria.

Tik-tiki-tak / tik-tiki-tak / ari zen mendian. /

Tik-tiki-tak / tik-tiki-tak / aizkolaria.

Tik-tik-tiki-tak / tik-tik-tiki-tak.

Jolasean nenbilen

Jolasean nenbilen / ilundu zenean. /

Kukua kantuan / hasi zen gauean. /

Kuku, kuku, kuku, kuku.

Trikitolariak

Trikitolariak / goizeko seietan / kalez kale doaz festetan. /

Egun berri on bat / doinu alaietan, / panderoa ari da

kaletan. /

*Ez egon pentsetan, / geroztik penetan. / Atozte gurekin
dantzetan.*

Pena da hemen irakurri dituzuen abesti hauek denak musika-ekin batera ez entzutea. Bakarren batzuk musika ezaguna izango duzue eta hor arituko zineten tarareatzen doinu eta guzti. Egia esan askoz alaiagoak, arinagoak eta esanguratsua goak dira musika eta guzti entzunda. Horregatik izan zuten hainbesteko arrakasta plazaratu zirenean eta jarraitu dute izaten urte askoan. Musikalitatea, onomatopeiak, arintasuna, kutsu poetikoa, lirismoa, kutsu narratiboa, herrimina, herri zapaldu baten bizinahia eta bizipoza dago abesti hauetan. Ikastolen garai ilun haietan egunsenti indartsua izan ziren abesti hauek, bai musika aldetik eta bai poesia eta kontakizun aldetik. Gau iluna, trumoa, hotza, euria, elurra mara-mara, egunsentia, eguzkia, ilargia, oskarbia, hego haizea, hondartza, itsasoa, basoa, pagadia, arkumeak eta bildotsak, mendia, zelaia, errekatxo kantaria, zuhaitzak eta hostoak, loreak, festa, hilerria, kalaberak, kanpaiak, musika, doinu alaiak, amatxoren maitasuna, gazteen arteko lehen amodioa, egurrak eta aroztegia, ijitoak, tximeleta gaixoa eta erlea, asto betaurrekoduna... denetik dago abesti hauetan, bizitza bera bere poz eta tristurekin, bere gertaera gazi-gozoekin, baina guztien gainetik sentimendu mundua dago, haurrak bizi duen eta bizi behar duen sentimenduen eztanda eder hori. Abesti batzuek belusezko lirismo fina dute. Eta hau dena musika goxoz, arinez eta hunkigarritz hornitua. Euskal hezkuntza eta kultura mundua eskerrak eman beharrean dago Imanol Urbietari hain uzta oparo, aberats eta ederra eskaini zigulako urte zail haietan. Eta haur literatura munduak ere asko zor dio berak sortu zituelako Sutopil bezalako irudimenezko paradisuak edo gogorarazi zigulako Irati mendiko paradisu erreala. Onomato-

peiez beteriko bere abestiek ere kutsu poetiko aberatsa dute umeentzat eta bere istorio xelebreek (astoa, erlea, tximeleta, kalaberrak, Mac Mikel, aizkolaria, txingurriak, txoriak, errekatxoak...) indar izugarria dute eta euskal umeen imaginarioa betetzeko ohorea izan dute urte luzeetan.

Imanol Urbietarena da *Alaken!* izeneko kanta ere, nahiz eta *Haur kantarien birlorak* liburuan ez den ageri. Indar izugarria du, zer esaten ari zaren oso ondo ez badakizu ere. Horixe da abilitadea hitzekin jolastuz eta gozatuz ia ezer ez esatea, eta zuk uste izatea izugarria bota duzula hori kantatzean. Entzun, ahal baduzue, abesti zoragarri eta berezi hau:

Alaken! Alaken! Alapikulatunpaire, errespundelapikulatunpa, Jesus Maria Jainkoa zen. Oh leri lelo, zeinen den goxo, neguan etxe txokoa.

Baita ere aitortu nahi nuke Imanol Urbietaren artista benetakoa izan zela abestiak eta letrak "ad hominem" edo "ad personam" sortzen, baina zentzu onean. Hau da pertsona konkretu batzuentzat eta egoera konkretu batzuetan abesti zoragarriak sortu zituen. Bat, Mikel izeneko mutiko batentzat izan omen zen. Beti indioekin eta bake-roekin ibiltzen omen zen, hauen marrazkiak egiten oso iaioa, baina beti bakeroak garaile, garai baten telebistak ematen zigun eredu jarraituz, noski. Eta Imanolek nola edo hala horri buelta eman behar ziola eta "Mac Mikel" ipuina eta abesti zoragarria sortu eta mutiko hura indioen alde jartzea lortu zuen. Eta bestea, "Ran roberran". Kasu honetan mutikoak "r" fonema ahoskatzeko arazoak zeuzkan eta egun batean etorri zitzaion Imanoli esanez Land Roverra eta ez dakit zer gehiago erosi ziotela, baina "r" guztiak frantsesen eran ahoskatuz. Eta Imanol Urbietak "Ran roberran, po, po, po, po, po..." abesti bikaina eta milaka aldiz errepikatua sortu zuen mutiko harentzat. Pozez gainezka jarri omen zen gure mutikoa eta gaur, 30 urte pasa ondoren, "r" lehen bezala ahoskatzen jarraitzen badu ere, ordura arte isilik egoten zena, handik aurrera zeharo "hitzontzi"bihurtu omen zen.

Imanolek idatzitako abestietan garbi ikusten da hurrek eta gaztetxoek dituzten barren-barreneko sentipenei hitza jartzen jakin duela eta haur eta gazte horiek benetan identifikatuta sentitu izan direla hitz

horiekin. Eta zergatik? Ba, bere lana ez delako laborategiko lana izan, haurrekin zuzen-zuzenean sortutakoa baizik.

Egia da Imanolek umeen mundua ezagutu eta bizi egin izan duela. Entzun bere hitz argigarri hauek:

«Haurrekin lanean ari garenontzat, kantatzen dugun kanta bakoitzean mundu osoa dago barneratuta, eta gure haurrarentzat kanta bakoitza istoriotxo baten kontakizuna da.

Kanta guztien barnean, bizitzak pentsarazi eta esanarazi digunaren laburpen xamurra besterik ez dago.

Haurrari esker, guk aspaldi hartan ikusiz eta entzunez izandako bizierak berpiztu zaizkigu.

Eta, zorionez, gu gara horren lekuko, haurrarendik geureganatu ahal izan dugu erantzun baikorrena. Eta mila bider, zorionez, guk hainbeste maite dugun haurtxoa beti prest ikusi dugu bere ideia berriak oparitzeko, bere sentierak komunikatzeko, bere barnea zabalik mantentzeko.

Gaur inongo lotsarik gabe esan dezakegu: Oi, nire haurtxo maite! Zurea nirea izatea lortu duzu. Eta, bide batez, nirea betiko zurea da. Eta poztasun handiz diot: NIREA ZUREA DA / ZUREA NIREA DA / ETA / BIONA GUZTIONA DA.» *Imanol Urbietta: "Nire ibilbide pedagogikoa" ELKAR, 2009.*

Lan hauez guztiez gain Imanolen liburuetan, *Xixupika, Xirula Mirula, Haurtxoa, Urtxintxa...* eta beste hainbat eta hainbatetan, ehundaka hitz-joko, ahokorapilo, onomatopeia, ipuin, olerki eta abesti ageri dira. Ekarpen izugarria haur hezkuntzari eta haur literaturari egindakoa.

Eta Imanol Urbietta inongo haur literaturako zerrendetan ikusiko ez duzunez, aipatu nahi nuke hemen berak idatzitako *Urte guztiko bertso eta ipuinak* bilduma, non hilabetez hilabete, hirurogei ipuin eskaintzen diren bakoitza bere bertsoarekin. Hamabi liburu dira, azal gogorarekin eskainita eta liburu bakoitzean bost ipuin. Sendoa argitaletxeak atera zuen liburu multzo hau kaxa gogor batean bilduta. Eta ipuin bakoitzari bertso bat dagokio. Liburukiek hilabeteen izenak daramatate. Honela daude banatuta liburukiak eta ipuinak:

1. URTARRILA

- *Tartalo jentila*
- *Martin Txiki*
- *Urki*
- *Kurri-kurri jentila*
- *Matias Txistu*

2. OTSAILA

- *Mari Txindoki*
- *Martin errementaria*
- *Ziripoten inauteriak*
- *Garagartzako laminak*
- *Akelarrea*

3. MARTXOA

- *Gatzezko panpina*
- *Negua joan da, gaur udaberri*
- *Urtzi eta mamurroak*
- *Zozomikateak*
- *Martxoko kukua*

4. APIRILA

- *Intsisua eta galtzagorriak*
- *Asto lasterketa*
- *Atarrabi*
- *Itzaro*
- *Sorginaren ukenduak*

5. MAIATZA

- *Amezketako lehen musikalaria*
- *Katu sorgindua*
- *Basakatua eta Laurgaingo ireltxoa*
- *Kokles zakurra*
- *Mizmiz katutxoaren epaiketa*

6. EKAINA

- *Konintxi untxitxoak*
- *Hortzaundiren otsokeriak*
- *Azeriaren semea xirulari*
- *Konintxiren jakin minak*
- *Zuhaitza eta ni*

7. UZTAILA

- *Donibane suak*
- *Petrikiloren hauts miragarriak*
- *Gaua gauekorentzat*
- *Erromatarrek Errezilgo amildegian*
- *Liburu beltza*

8. ABUZTUA

- *Lekobideren herioa*
- *Goñi zalduna*
- *Alostorrea*
- *Altabizkar*
- *Iparraizea*

9. IRAILA

- *Pinto zakurra*
- *Dunba dunba elefantea*
- *Baserriko musikolari zaharrak*
- *Basoko lapurrak*
- *Dortoka soinujolea*

10. URRIA

- *Kaioa eta karraspioa*
- *Karakola eta barea*
- *Lasturko zezena*
- *Basoko lagunak*
- *Baselizako kanpai hotsak*

11. AZAROA

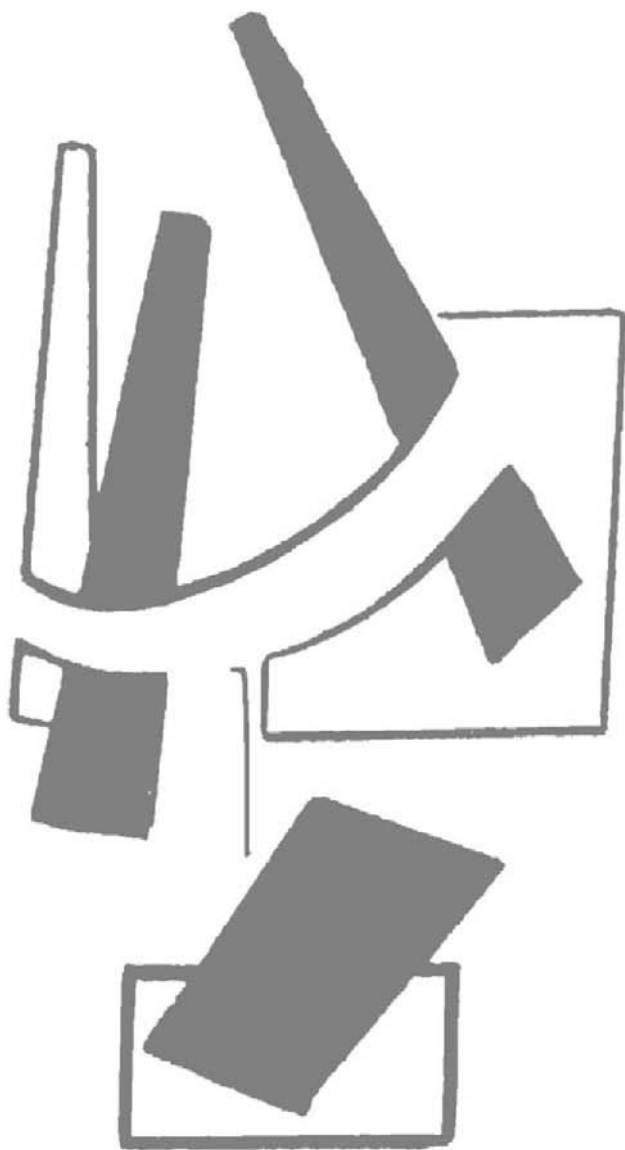
- *Getariako egia*
- *Isiltasun lehiaketa*
- *Bakartxoren zapatilak*
- *Katalina oiloa*
- *Martinen larrialdiak*

12. ABENDUA

- *Markos ijitoaren ibilaldiak*
- *Gurpil gabeko gurdia*
- *Abenduko gau hartan*
- *Alarma jaiotzan*

Ipuin bakoitzak bere bertso sorta du eta doinuaren pentagrama. Beraz, hirurogei bertso sorta eta pentagrama. Hauek dira bertso sorta horiek egiten parte hartu duten bertsolariak: Andoni Egaña, Juan Jose Uribe, Mikel Mendizabal, Millan Telleria, Iñaki Murua, Anjel Mari Peñagarikano, Eusebio Igartzabal, Zaldubi, Joxe Lizaso, Angel Larrañaga, Xabier Amuriza eta Arrano Beltza Eskolakoak.

Ipuinak euskal tradiziotik jasotakoak dira asko: batzuk ipuin mitologikoak (Tartalo jentila, Martin txiki eta basajaunak, Kurri-kurri jentila, Garagartzako laminak, Atarrabi...); beste batzuk Euskal Herriko kon-daira edo legendetan oinarrituak (Matias Txistu apaizarena, Martin errementaria, Zozomikateak, Erromatarrak Errezilgo amildegian, Goñi zalduna, Alostorrea...); badira animalien ipuinak ere (Kaioa eta karraspioa, Karakola eta barea, Lasturko zezena, Basoko lagunak, Baselizako kanpai hotsak...). Lan izugarria dago egina ipuin hauen aukeraketan eta idazketan ere. Eta esan behar da Euskal Herrian era eta mota honetako ipuin askorik ez dagoela. Beraz, frankismo garaian, euskal kutsua eta gure mitologiaren eta ohituren ezagutza eta harrotasuna zabaltzeko ongi etorri ziren. Gaurko ikuspegitik batek baino gehiagok esan lezake antzinako kutsu gehiegi dutela, gaur beste mota bateko ipuinak ere behar direla... Ados nago eta bat nator. Baina bata ez du bestea kentzen. Ipuin modernoagoak idazteak ez du esan nahi era eta estilo honetakoak ere behar ez ditugunik. Eta gutxiago begirada atzera botatzen badugu eta ikusten badugu euskaldunok zein autostima exkaxa genuen geure buruarekiko garai ilun haietan. Nire uste apalean, ipuin hauek horretaraxe zetozen: batetik euskal mitologia, legendak eta kultura ezagutzera ematera eta bestetik euskaldun izatearen harrotasun sana defendatzera, herri eta kultura galerazia izan baikin urte luzeetan.

Adabakiak

